Ann. V. | Num. VI.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad* Aristidem Leonori *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA	IN ANGLIA	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTR.	IN GERMANIA	IN CANADA
Apud Gebethner et Wolf	Apud Burns and Oates	Apud Fridericum Pustet S. Sedis. Apost et S. Rituum Congr. Typogr.	Apud Fridericum Pustet S. Sedis Apost et S. Rituum Congr. Typogr.	Apud Librairie Granger Frères
[illegible] Krakowskie Przedmiescie, 15	LONDON W. 28, Orchard Street.	NEW YORK 52, Barclay Street. — CINCINNATI 436, Main Street.	RATISBONAE in BAVARIA	MONTREAL 1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

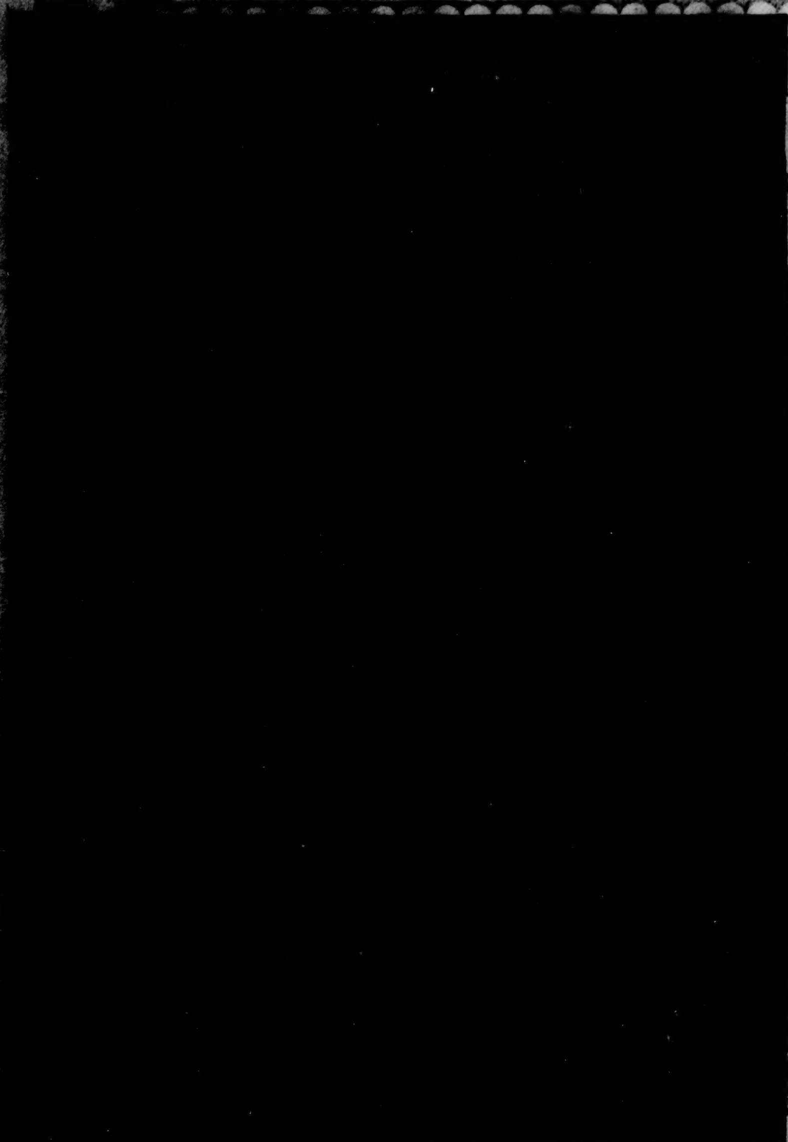
ROMAE

EX OFFICINA *PACIS*, PH. CUGGIANI

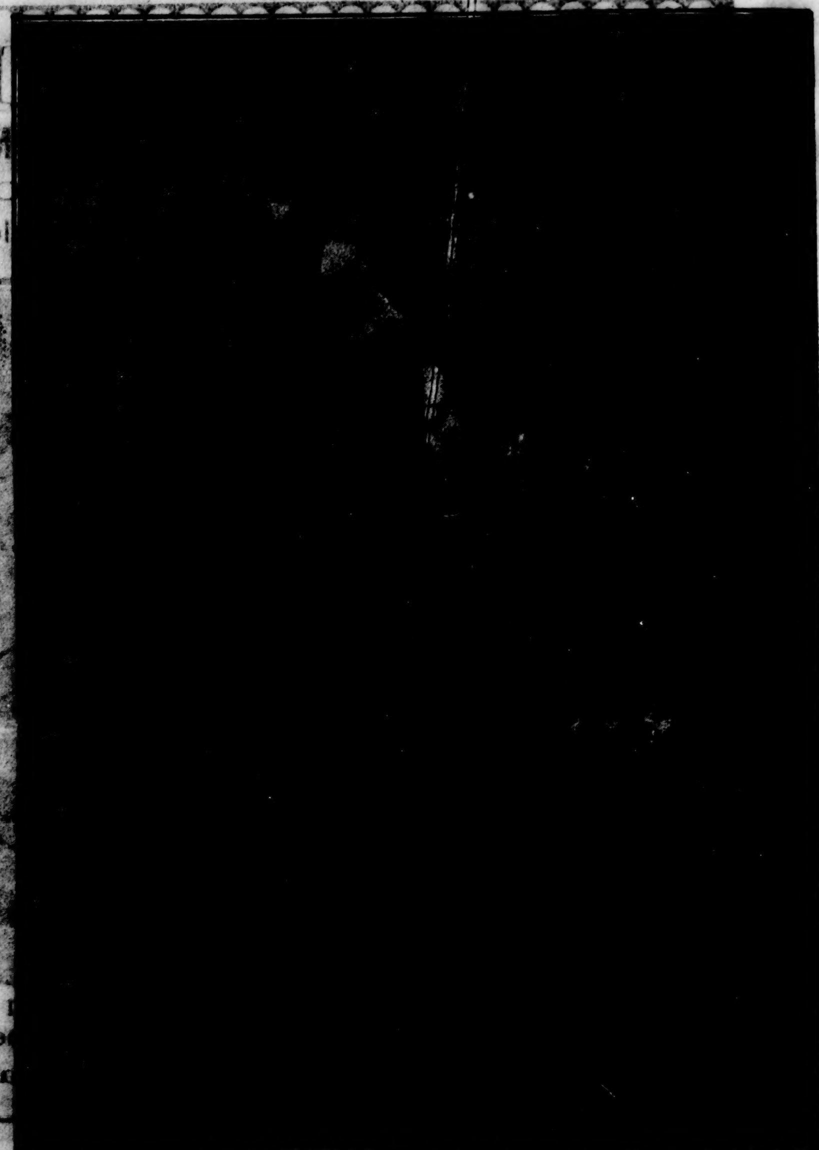
33, Via della Pace

MCMII

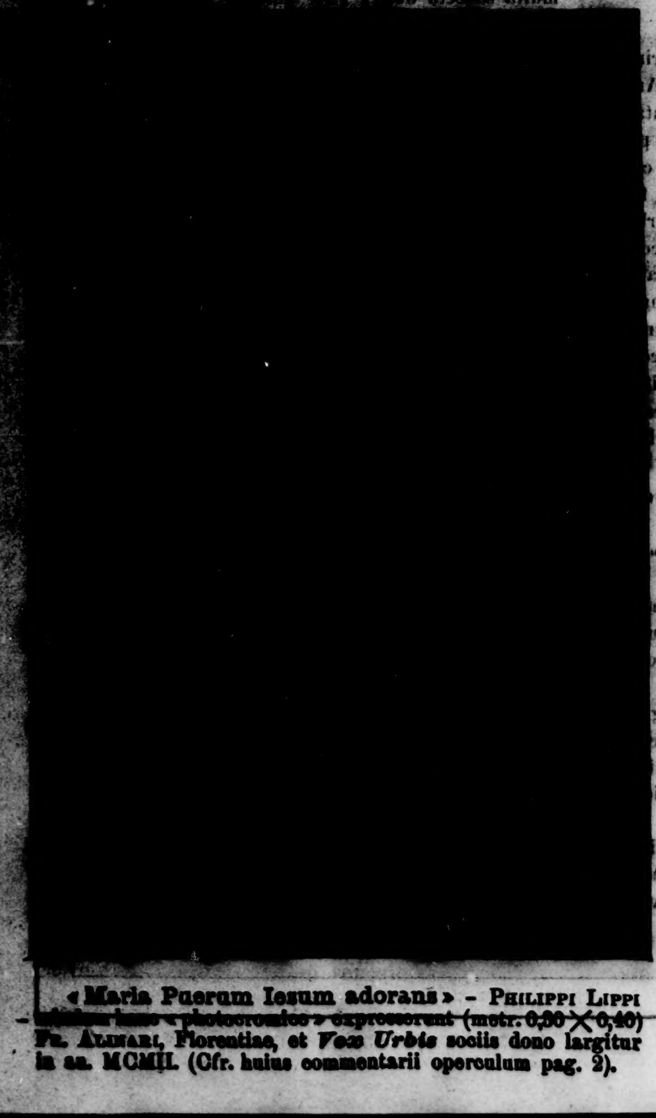
SOCIIS COMMENTARII "VOX URBIS" PRAEMIA CONSTITUTA IN AN. MCMII

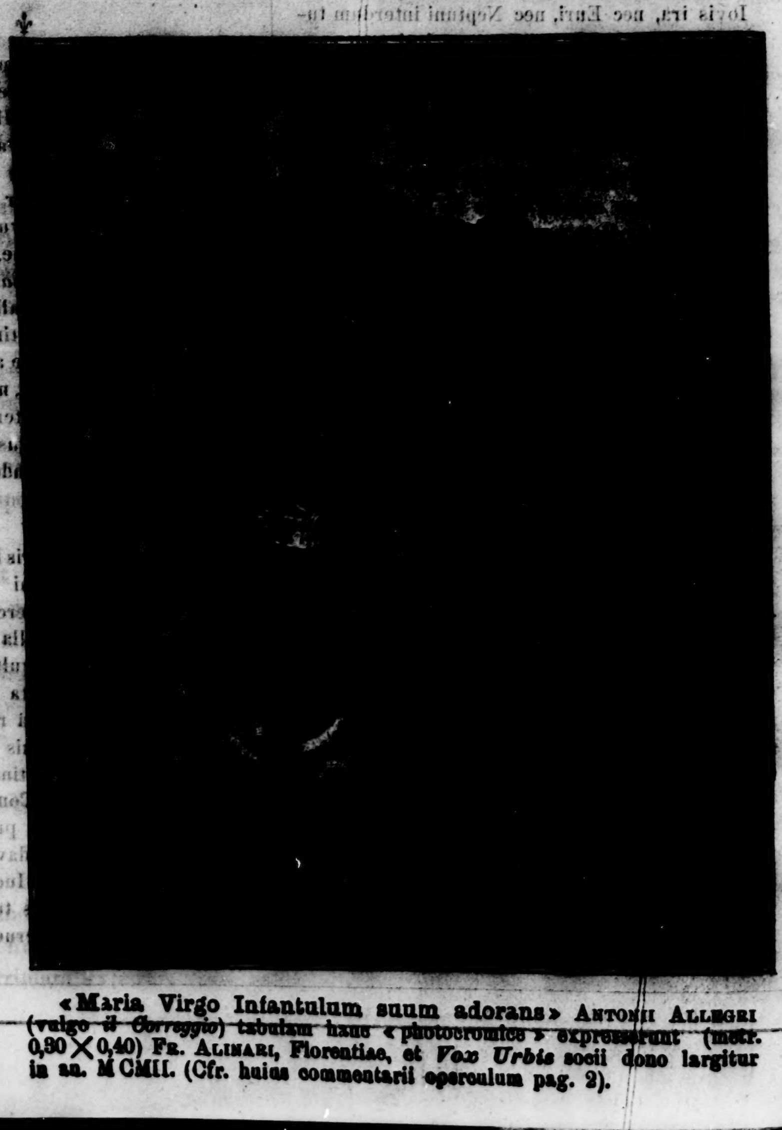
[illegible] – [illegible] Philipepi (v. Botticelli) tabulam [illegible] (metr. 0,30 × 0,40) Fr. Alinari, Florentiae, [illegible] largitur in an. MCMII (Cfr. huius Commentarii [illegible]

«Madonnina» Ruperti Ferruzzi tabula, quam «photocromice» expresserunt (metr. 0,30 × 0,40) Fr. Alinari, Florentiae, et Vox Urbis sociis dono largitur in an. MCMII. (Cfr. huius Commentarii operculum pag. 2).

«Maria Puerum Iesum adorans» – Philippi Lippi tabulam hanc «photocromice» expresserunt (metr. 0,30 × 0,40) Fr. Alinari, Florentiae, et *Vox Urbis* sociis dono largitur in an. MCMII. (Cfr. huius commentarii operculum pag. 2).

«Maria Virgo Infantulum suum adorans» Antonii Allegri (vulgo *il Correggio*) tabulam hanc «photocromice» expresserunt (metr. 0,30 × 0,40) Fr. Alinari, Florentiae, et *Vox Urbis* socii dono largitur in an. MCMII. (Cfr. huius commentarii operculum pag. 2).

Ann. V. ROMAE, Idibus Martiis MCMII. Num. VI.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

EX RUSSIA

«Spiritus ubi vult spirat, et vocem eius audis, et nescis unde veniat, et quo vadat». Ita Paulus Apostolus (1). Et idem: «Ubi Spiritus Domini, ibi libertas» (2). Haec memorem redierunt in animum, quae nuper de Russia relata sunt, meditantem, et optima quaeque sperantem. Sperantem, inquam, et gravi de causa sperantem; nam quum Spiritus Domini super aquas primigenias ferretur, et (iuxta Hebraicum) incubaret, foveret (3), pulcherrima rerum emicuit inde creatio ac dispositio. Tum notas percontati sumus historias, in iisque hunc incubantem Spiritum quoties perspeximus, toties libertatem pariter de sub alis eius invenimus erumpentem. Fuit in Aegypto super filiis Israel Spiritus, et, excitato Moyse, vindicavit prodigiis in libertatem Hebraeos. Fuit in diebus Balthasar, Chaldaeorum regis, et, excitato Daniele, reddidit filiis Israel una cum patria libertatem; fuit autem, Antiocho rege, cum Machabeis, et, excitato viro illo fortissimo Iuda, et fratribus huius excitatis, libertatem praestitit, qua privabantur. Memoremne saecula Caesarum crudelissimorum? Effusus est Spiritus Dei super omnem carnem, et prophetaverunt, loquuti magnalia Dei, filii et filiae gentium, et dum hi in vinculis detinentur plectendi cras ferro, laniandi bestiis, lacerandi flagellis, comburendi flammis, stant patres in limine, matres miserae pernoctant ad ostium carceris ab extremo complexu liberorum exclusae, quae nihil aliud orant nisi ut extremum filiorum spiritum excipere sibi liceat. Ecquid aestuas, pelagus, incubante Spiritu Domini? Quis Deo volenti resistet? Non procedes ultra, nec aestuabis amplius, et coram confringes tumentes fluctus tuos.

Et iam in fronte regum crux illa posita est, cui inimici reges insultaverunt. Neronem, Diocletianum, Iulianum frustra requires; periit potestas eorum in morte, et nomen eorum factum est tenebrosum. Coarctabant filiorum Dei libertatem ergastulis, aerumnis, cruciatibus, suppliciis horrendis; at hi vicerunt virtute supervenientis Spiritus, et foventis aquas; aquae enim, iuxta Apocalypsim, populi et gentes sunt. Hinc, quae coarctabatur fides, erupit in libertatem; qui fidem coarctabant in perpetuam poenarum servitutem sunt redacti, nam scriptum est: «Et fumus tormentorum eorum ascendet in saecula».

❁

Quae cum ita et ex fide simul et ex historia sint, duplicique, sicut facies Moysis, radio coruscent, nemo mirabitur nos magna exspectare, dum noscimus in illa ingenti Slavorum progenie, cuius caput centrumque Russia nostra est, Spiritum hunc Domini commovere alas, circumire, afflare, et filios gentis illius prophetare.

Iam quid, et de quo prophetant? Brevi dicam. Constat homo corpore et spiritu; si desit hic, iam non homo, sed cadaver brevi in putredinem resolvendum; si desit illud, iam non homo pariter, sed anima nuda, humana circa potentiam, nam ad informandum corpus plasmata fuit; in re vero penitus non humana, nam corpore caret. Corpori, quod anima careat, corruptio et resolutio; animae autem, quae corpore orbetur proprio, solitudo quaedam quasi distracto socio, et taedium quoddam potentiae suae, sicuti est oculo in tenebris non videnti, sicuti est auribus nihil audientibus. Corpus respublica est, religio est reipublicae vita; sanctaeque illae fuere respublicae, quae sanctis religionibus virtutibusque floruerunt, diuque viguerunt, et insigne in historia nomen, exemplorumque famam posteris magna cum laude reliquerunt. Quod si religio corrupta in iis, aut a vera devians olim suscepta, mox obvenere vitia, corrupere multitudinem, cor caputque reipublicae infecere occulta pernicie. Tunc ipsa religio, quae totam commovere rempublicam, deducere, provehere debuisset, facta «sicut equus et mulus, quibus non est intellectus», rerum publicarum currui vinclis adstringitur, fraenoque suscepto, lorisque habenisque nexa illos trahit, quibus trahenda iure foret, ab illis movetur, quos movere, regere, ad Deum denique, ad virtutem et egregia facta debuisset adducere. Mutatis partibus, ancilla regnat in solio, regina servit in carcere. Quo igitur iure nolumus animam rapi voluptatibus cupiditatibusque corporeis, ne morem huic gerens in damna ruat utrique teterrima, sic religioni, ne simul ipsa pereat, numquam respublica principabitur; itaque religio non a republica leges accipiet, sed reipublicae dabit; et veritatem tuebitur divinam, non voluntatem dominationis humanae. Veritati autem religionis, in obsequium fidei obtemperabit rex et respublica, iussis praeceptisque morum oboedient cives et rex, eo feliciores quo oboedientiores, eo grandiores coram hominibus, quo coram Dei religione humiliores. Qui ergo gladium portat, non sine causa gladium portat; non est enim potestas nisi a Deo; sed illud habendum prae oculis quod Verbum Dei caro factum venit in homines, ut quemadmodum ipse fecit ita et nos faceremus. Evangelica Ioannis verba sequor. At cuinam, nisi huic, loquutus est Pater dicens: «Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime?» Et de quonam, nisi de hoc, loquutus est Pater dicens: «Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ipsum audite?» Qui ergo accinctus gladio omnipotentiae divinae cogere populos poterat ad legem suscipiendam suam, exemplum tantummodo reliquit praedicationis, et beneficiorum; praeteribat enim benefaciendo et sanando omnes, et annuntians regnum Dei in omni patientia et doctrina. Constituta denique Ecclesia haerede thesaurorum suorum, ipsi munus credidit persequendi et prosequendi opus ingens redemptionis, ut in ovile plenitudo gentium intraret, et fieret unum ovile et unus pastor. Mittuntur Apostoli sicut agni in medio luporum, non sicut lupi inter agnos; mittuntur passuri, non daturi martyrium.

❁

Iamque hisce verbis permoti praestantes ingenio ac doctrina viri Russas inter gentes, Stahoviche signifer patriciatus Orel, et Tcherkassi presbyter ortodoxiae Russae in ephemeride, cui titulus *S. Petersbourskia Wiedomosti*, pulchra et magna ediderunt, quibus ostenderent, historia tercentis et sexaginta et sex annis perhibente testimonium, persequutionem religionis initam causa nihil profecisse, et hoc unum constare quod centum ac duodeviginti novae sectae germinaverint, quas nec poenalis horrores carceris, nec flagella, nec minae, nec bonorum publicationes et exsilia compescuerint, ac prohibuerint. Hinc libertas religionis tenendae singulis restituenda, idque si Ecclesia a reipublicae imperiis dividatur. Sua habet arma, atque iis utatur, et more Christi utatur, victura ac dilecta si libera, perfusa sanguine et perosa si armata cruciatibus. Nec vincere posse speret, – prosequitur Tcherkassi –; nam ecclesia dominans dilaniatur et subvertitur rebellionibus, quibus dividitur, furore quo instat armata manu, hypocrisi et simulatione, qua civilis principatus gratias sibi comparare student qui nequiores, odio civili, mendacio, ac de die in dies debilior efficitur. Quapropter Vladimirus Soloviev causam defectionis et corruptionis perspiciens aiebat: Numquid, quae dolemus, inde non sunt quasi poena debita nobis, qui manu sacrilega ecclesiam Dei civili dominationi servam fecimus, compedibus adstrinximus? Hinc Georgius Moszynki, nobili comiti Petro Golenitschev-Koutonsov scribens, cavendum dicit ne res labantur in peius, data hostibus occasione nocendi: «Libertas conscientiae, libertas religionis iam est in ianuis, et fatalis et irrecusabilis Russiam ingreditur. Probi itaque omnes foedus ineant, et prospiciant ne, cum dies advenerit, Russa gens in manus Hebraeorum incidat, aut "massonicorum", aut "atheorum". Auctoritas huius foederis in quo studium ve-

(1) Ioann., cap. III, v. 8.
(2) *Ep. ad Cor.* II, cap. III, v. 17.
(3) *Genes.* c. I.

COMMENTARII "VOX URBIS,"

SOCIIS ET LECTORIBUS

IN ANNUM MCMII

[illegible] iam [illegible], diebus hisce [illegible] quotannis et facta respexi- [illegible] providimus; illa ut [illegible] sua religione fidem ser- [illegible] operis pos- [illegible] est, [illegible] perfectum sit [illegible] signa Mironis, affabre [illegible] poliendis minima limae la- [illegible].

[illegible] unusquisque annus [illegible] amplificando in- [illegible] extenderet, sive nova [illegible] penitus exterminanda [illegible] magni fuit nobis [illegible] epistolis, vel com- [illegible] datis elucubratio- [illegible] commendarunt, [illegible]. Nos autem [illegible] viris quod accipiebamus [illegible] et laurem [illegible], [illegible] quasi totidem stellis com- [illegible] essent, et, audientes dicto [illegible], in meliora pariter nite- [illegible] coniunctis viribus, factum est ut [illegible] atque exteris nemo nobis crimen [illegible] quae non [illegible].

[illegible] futura prospicimus [illegible] quasi indi- [illegible] est, [illegible] in [illegible] fucum, neque semitas [illegible], quamvis exiguo calle, quem [illegible] commentarii [illegible]. Cui qui- [illegible], nec [illegible] defuerunt; sed [illegible] animus, sed conscientia boni, [illegible], o socii, sed labor assiduus [illegible], ita ut quasi e collis apice su- [illegible], nos quidem ab ipso [illegible] commentario, sed ab iis, quae supe- [illegible] dignarunt, laetari liceat et [illegible], et iucundissimos visu flores per- [illegible] sapientum.

[illegible] iam anno auctus est com- [illegible], elucubrationibus, nitidioribus litterarum [illegible]; auctus non mediocriter scriptorum numerus, quos inter magno cum gaudio [illegible] viros litterarum fama clarissimos. Accessit scriptorum centuria, quibus calidus iuventa sanguis fervet, et spes arridet, et est praesaga boni voluntas. Iamque hisce

sunt fortia bello
Pectora, sunt animi, promptaeque ad fortia vires;

ab tempus erit, quo non inter triarios modo, sed et inter primipilos, ducesque versentur. Igitur spes magna arridet fore ut, hisce adeuntibus, et alios atque alios allicientibus, messis uberrima crescat, et vetus gloria latinitatis tandem aliquando revirescat.

Vos autem maxime, adolescentes, illud ne fugiat, in litteris fieri, quod in aedificiis exstruendis quotidie videtis. Non unius opera, non uno lapide illa excitantur, sed coniunctione plurium; hi enim caementa comportant, hi lapides, hi arenas, hi fontem, hi lateres, hi trabes, hi tigillos, dum illi saxa scalpris aptant, illi marmora secant, illi varia obeunt munera ut opus exsurgat ad solaria, ad tecta, ad crepidinem, ad fastigium. Ferat unusquisque vestrum quod poterit, qui simul omnes omnia poteritis; nam unusquisque suae regionis praestabilia novit, quae, si noЯarit communicabitque, coalescet opus, et commentarius noster, cui patent omnia litora regionesque omnes orbis terrarum, dominium gentium, quod latina lingua tenet, notitiis undique susceptis, facile praeferet ipso in incessu, et in fronte.

Quae igitur monumenta vel sub dio pateant, vel reperiantur effossa, quae industriis, negotiationibus, commerciis terra marique tententur, quae denique in omni genere usui hominum inventa sint, a singulis vobis expectamus, qui non mediocrem honorem apud omnes eritis adepturi ex restituta latinitate, in quam feliciter incubuistis, pelago ratem primi committentes.

Atque haec pars auxilii est, quod flagitamus. Nam, si quid gratiae apud socios ac lectores labores nostri meruerunt, illud etiam vehementer petimus, ut qui nomina commentario dederunt, non ipsi modo in proposito constent, sed suos inter amicos sociorum numerum quaerant. Impendia quippe enormia sunt, quibus pares non efficimur, nisi societate multorum. His autem largienda futuro anno praemia, eademque more nostro munifica, proposuimus, quae sequuntur.

Compertum est paene omnibus, Florentiae aedificium esse fratrum Alinari proprium, in quo, artificio mirabili «photographica» plurima undique exquisita, exprimuntur. Nos iampridem ab eius officinae dominis libenter concessa usi facultate sumus referendi in imaginibus Commentarii quotquot ex opificio eorum tabulae placuissent; qua quidem potestate intra urbanitatem et non sine magna lectorum delectatione hactenus usi sumus. Hi autem Alinari fratres, qui tanta felicitate eiusmodi industria potiti sunt, per eamque, parta sibi singulari scientia lucis, egregiam sui nominis famam undique gentium divulgarunt, experimentis plurimis patientissime adhibitis, tandem aliquando id sunt consecuti, quod ferme maximum in re videbatur, quomodo tabulis, imaginibus, locis, regionibus aptarent colores eosdem, quibus illa aut natura, aut arte essent praedita. Haec, visu sane mirabilia, Florentiae his diebus edidit apta officina, quam A. Pini moderatur, patentque metr. 0,30 × 0,40; quod autem super cetera movet est colorum vis, qua non squallentes apparent imagines, sed clarae, vivae, nitentes quasi e manibus egregii artificis prodierint recentissime. En autem tabularum indicem, quas nostris hisce oculis obstupescentes vidimus, quasque sociis comparaturi sumus:

I. **Pallas Minerva.** — Tabula ALEXANDRI FILIPEPI (vulgo *Botticelli*). Est in regiis aedibus palatii Pitti, Florentiae.

II. **Tabula** titulo **Madonnina** auctorem habens RUPERTUM FERRUZZI. In ostentu Venetiis habito an. MDCCCXCVII celebratum hoc opus emit servatque Ioannes G. A. Leishman.

III. **Maria Virgo Mater cum Divino Filiolo.** — **Tabula** CAROLI DOLCI, in regiis aedibus uti supra asservata.

IV. **Magdalena.** — Eiusdem DOLCI tabula est in pinacotheca *degli Uffizi*, Florentiae.

V. **Maria Iesum puerum adorans.** Effinxit ANTONIUS ALLEGRI (vulgo *il Correggio*). In eadem pinacotheca.

VI. **Idem argumentum** quod tractavit PHILIPPUS LIPPI. Ibidem.

Habebunt ex his pulcherrimis «photocromiis» unam, prouti elegerint, singuli socii, qui, praeter suam subnotationem, *recto tramite ad Aristidem Leonori equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem, Romam, via Alessandrina, 87,* persolutam missamque, novam subnotationem cum eiusdem pretio miserint. Quot autem erunt subnotatores novi, totidem photocromias iuxta optionem accipiet qui ipsos procuravit. Qui vero novos subnotatores miserit duos, hic vel duas, quas maluerit, photocromias eliget, vel tertiam sibi subnotationem nullo pretio.

Proposita haec dona, quae sociis futura grata confidimus, animos addant ad latinitatis causam tuendam, quae optimo cuique est causa humanitatis.

VOX URBIS.

tradicentes obruit contumeliis, et auctoritatem omnem imperiumque odio habuit. Religionem professus est vagam, incertam, et Deum sua mente quasi effictum adoravit, quandoque etiam in pantheismum incidisse est visus. Atqui, si sui ipsius animi elationem compescuisset virilius, non dubito quin Aligherio nostro digna fere carmina fuisset conditurus!

Uti vero fuit, licet castus semper, saepe tamen furens atque blasphemus in Ecclesiam Dei, malum tenellis animis venenum ornato vase frequens paravit. Magnum opus tamen, quod cum maximis tum antiquitatis, tum recentiorum temporum est comparandum. Iamque ille, insolito quo pollebat ingenio, sacrum quasi manipulum maximorum poetarum ex omni aetate venerabatur, in vertice totius Parnassi constitutum Homerum, Iob, Isaiam, Hyeremiam, Iuvenalem satyrici regem carminis, unaque cum his Aligherium, mox Cervantes atque Shakespeare extremos addit. Atqui horum Pantheon, si alicubi exstet, sive varietate, sive magnitudine animi atque laboris, Victorem ipsum iure addi posse nemo neget. Uti Homerus veteres deos, ut Aligherius catholicam fidem, extremus Hugo simili hiatu recentiorem libertatem canere nisus est. Mox vero, cum vanae plerumque tantae promissionis spes evaserint, quis deceptos populos, passimque sui erroris conscios atque poenitentes, pari tubae sonitu reducet ad Christum?

I. Antonelli.

QUIBUS IN DISCIPLINIS

MULIERES EXERCERI POSSINT.

Indubium esse omnibus existimo, quippe in rerum natura positum et constitutum, muliebre corpus quorumdam impatiens laborum esse, quibus si subiiciatur etsi voluntarium, luet, fortasse citius opinato, poenas temerarii conaminis. Non certe medicae heic disquisitioni locus; liceat tamen summo saltem libare et festino calamo de re, quae dicenda coram putamus, ut ea perspiciantur quae vel silentio praetereunda videntur, vel verecunde tacenda arbitramur. Ipsa conformatione membrorum, ipsa dispositione viscerum, ipsa nervorum compagine satis ostenditur iter, quod natura terendum feminae dedit, ab itinere, quod viro decrevit, longe diversum. Vir nascitur ad laborem, ad imperium; femina ad obedientiam et amorem; in illo auctoritas, in ista gratia; in illo tenax propositi mens, in hac ambulatoria voluntas; in illo vis, et animus, in hac debilitas et facilis timor; unum, feminae quod mater sit, filios lactet, lallet, blandiatur, quod pulchri sint, quod formosi monstrentur digito; unum patri quod valeant, quod possint, quod praestent domi militiaeque, quod opibus crescant; denique suavitas in viro, et benevolentia requiritur, consilium vero et gravitas in femina laudatur; postremo illi decus et nomen est si negotiosus, operosus, argumentosus per plateas, per nundinas, per agros in conspectu gentium quotidie versetur, huic si domisseda, si parca rem domesticam gerat eo commendata magis, quo se minus in vulgum frequens ostenderit. Viros comparamus quercubus late in caelum porrigentibus ramos, mulieres violis humilibus, quae suaveolentes in sepibus delitescunt.

Ex hisce patet quibus, non repugnante habitu, non invita natura, disciplinis imbui mulieres possint. Omnis proinde ars, disciplinaque omnis absit, quae cum maternitatis officio, cum soliditate feminearum virium, cum infirmitatibus, quibus obnoxia a pubertate est, conciliari non possint. Absint ergo labores assidui, quibus lignarii, ferrarii fabri, et fodinarii opus exhibent quotidianum, perpetuum, perenne. Absint et illae disciplinae, quibus feminea vestimenta non bene aptantur, quaeque mulieribus non electio, sed necessitas dedit. Numquid architectus erit mulier per scalas, ac tabulata suspensa, vestibus implicata....? An eas abiiciet, et virili habitu contemnenda procedet? Quid si nupta maternitati iam proxima? Quid si mater, lactentis filii, et vagientis cogitatione turbata? Arida ne feret mathematicae praecepta, quae per iucundas rapitur phantasiae regiones? Atqui vix unam et alteram mathematicam habemus mulierem, qui vix unum et alterum ex viris habemus linteis acu pingendis intentum. Singularia sunt haec individuo, non sexui communia; ideoque inter exceptiones et monstra, non inter normas et leges ponenda.

Veniunt modo pictoriae artes, veniunt sculptoriae. Si res in pingendis tantummodo tabulis contrahatur, non video quid obsit. Circa sculptoriam artem, aliud est fingere statuam, aliud marmorarii opere fungi. Illam non nego mulieri, hanc laboriosam et gravem omnino nego.

Atqui, – dicet aliquis, – nonne rusticae feminae in agris, in vicis una cum patribus, cum coniugibus, cum fratribus terram rastris exercent atque ligonibus? Exercent quidem, sed hoc interdum; quinimo et vidi arantes, et vidi metentes. At brevi; nam squallent, nam languent ubi his admoverint nuptae manus, quin etiam et ipsis in adolescentulis rarae huiusmodi sunt. Infirmitates, mortesque sequuntur. Quod igitur natura capite plectit, illudne tentandum, optandum? Propterea gravioribus laboribus exclusis atque reiectis, iis praesertim, qui maternitati, qui proli directe omnino, vel minus indirecte opponuntur, ea restant examine tentanda, quae caput quodammodo quaestionis habentur; utrum scilicet femina perorandis causis, iuribus dicendis, chirurgiae, medicinae, et similibus dare se possit, ut inde lucrum sibi, familiae, viro comparetur.

Ego, sicut voluntas acquiescendi sententiae meae, quam ego bonam credo, non tamen optimam profero, gravioribus de causis ultro concedo feminae medicinam et chirurgiam exercendas, tum quia, uti dixi, maternae piissimaeque et miserenti feminarum indoli hae disciplinae, quibus aegra et affecta dolore corpora recreantur, apprime respondent; tum quia delicatissimae mulieri in vulneribus tractandis sunt manus, sunt blanda verba, sunt ineffabiles modi, quos sentit anima, calamus autem nequit exprimere.

Sumus ergo ne concordes circa mulieres viro aequandas in medicis et chirurgicis disciplinis? Minime gentium. Nam video pueros et adolescentes his, quae sunt nunc studiis, circa plurima supervacanea distineri ac distrahi, quae nihil cum chirurgia, nihil cum medicina commune habent. *Ut quid perditio haec?* Graece scire, pulchrum; mathematice cognoscere, egregium; astronomica scrutari, iucundum; philosophica delibare — (parcite vera non occultanti) — opus periculosae plenum aleae.... Iamque ita procedite per historias antiquorum temporum, per geographiam Babilonensis imperii, imperii Alexandri Magni, Romanorum, Barbarorum, Turcarum.... Quaeso, quid est inter hanc geographiam et *enteritem morbum*, inter illas historias et *trichophytum tonsurantem?* Quae igitur feminei intellectus aciem consumunt, obtundunt, supervacaneis onerant crepundiis, resecentur. Futura medica in medica tantum incumbat; si, peracto cursu disciplinarum, ea voluerit quae ad ornatum, quae ad cultioris animi decus sunt, facile poterit comparare; manifestum experientia quippe est disci triennio in adolescentia facilius, quae decennio in pueritia aegre discuntur. Plurimis tot rerum sarcinae, quibus et pueri et adolescentuli gravantur in scholis, minime placent, et illud retrahunt experientia et vetustate commendatum proverbium:

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Atqui si hoc iniquum pueris, quanto magis puellis, in quibus delicatum ac debilius viro corpus? Itaque affirmo: Ad instituendas feminas singulare totumque illis proprium aptatumque constituatur gymnasium atque athenaeum, ex quo otiosis, quippe ad medicinam et chirurgiam quae non sint, abiectis disciplinis, eae tantum tradantur, quae directe fuerint ad propositam rem adipiscendam; tum praxi multa confirmentur quae didicerunt; et habebimus medicas excellentes, eritque id aegrotantium magno solatio, et magno proventu.

G. P.

NOVAE STELLAE CURSUS.

Superiore anno, mense procedente Februario, novum in sidere, cui nomen a Perseo, astrum repertum est subita luce coruscans, qua patuit. Quae quidem tanta visa est, ut non emicare sed conflagrare prorsus quamplurimi astronomi indicaverint; neque nos rem silentio praeterivimus, ac de « perituri sideris incendio » scripsimus in hoc commentario, secundum ea, quae ab eruditis in re viris tradebantur.

Haec insuper modo redduntur. Astro huic nomen inditum, quo distinguatur a reliquis, et « Stella Nova » appellatur. Adeo praecipiti cursu fertur, ut singulis momentis secundis tercenta chilometrorum millia abiens a Persei reliquis astris conficiat, eadem scilicet, qua lux, pernicitate ruens. Quum autem Persei sidus a nobis absit quantum spatii quinque et quadraginta annis lux peragrat, quae nobis apparent ibi praesentia iam inde quadraginta et quinque abhinc annis fiebant. Quaenam erit Novae Stellae huius meta? Creata recens nunc est, an alio de sidere inopinato lapsu peregrina devenit? Intendunt aciem oculorum per telescopia astronomi, et rem sollicitI sequuntur; nam quamplurima caeli arcana ex huius bene scrutatis viis, legibus, exordiis et exitu revelanda et perspicienda sperantur.

M. Lani.

ritatis, amor iustitiae, tuendi ordinis cura, servabit Russiam sequens crucem, quae una signum et emblema et vexillum est veritatis».

Quod quidem iter Providentia iam sibi gentibusque consternit, ut liberius tutiusque procedant; nam inter Polonos ac Russos non modo deferbuerunt irae, sed iam in commune bonum inita concordia, una Russis et Austriacis potestatibus faventibus et conspirantibus, est et qui dicat «afflantibus». Iam Golenitschev-Kou[illegible] haec et praedicat, et offert: «Quidquid [illegible] gentis est amicitiae et foederi inter Polonos et Russos innitatur necesse est...., nec [illegible] christiano potest esse contra „materialismum [illegible] et internationalem„ pugna et [illegible], nisi duae illae maximae penitusque [illegible] ecclesiae, dogmaticae, et evangelicae [illegible] foedus [illegible] dent [illegible], conciliata pace, [illegible] Romanae [illegible] „ hoc est [illegible]..... Slavis gentibus Providentia divina [illegible] iura et leges et libertatem totius [illegible] Europae ab Uralibus et Caucaso ad Alpes, Pyrenaeos, et Aegaeum; et faciendi munus [illegible] Polonisque [illegible], quo civilem libertatem et religiosam sibi ceterisque populis [illegible], Russia et Austria cooperantibus simul». [illegible] addit [illegible]: «Foedus inter Polonos et Russos, [illegible] utriusque Ecclesiae, Graecae scilicet ac Romanae, foedus perpetuum et [illegible] inter Austriam et Russiam, mentis et [illegible], qui [illegible] caelos, ut hoc ingens [illegible]». Haec ille; nec aliquid [illegible].

[illegible] salubrem auram pervagari in Russia quis neget? At illud est maximum, quod [illegible] viri amplissimi afferuntur. Caput [illegible] est religionis libertas, quam [illegible] dicunt «libertatem conscientiae». [illegible] sunt; nam hoc sanctae [illegible] libertatis [illegible] his indicat Spiritus Domini, [illegible] novam ex [illegible] Illius, qui potest ex lapidibus suscitare filios Abrahae, indicat [illegible] Christi maximum [illegible], indicat Russiam denique [illegible] ac ditatam [illegible] et [illegible] populis fecit brevi [illegible] catholicae veritatis.

D. Lascaris.

VICTOR HUGO.

Quarto kalendas Martias, Galli, Itali, Belgae, ipsique Graeci centenariam diem sollemniter commemorarunt, ex quo in Aquitanis Victor Hugo poeta natus est. Ut enim, oriente hoc novo saeculo, Leo Tolstoi princeps forte poetarum censetur esse superstes, ita et ille, licet permultis lacesseretur odiis iam cum viveret et post mortem, maximus habitus est poeta, quem exactum aevum viderit.

Iamque ipsa aetate sua longissima Hugo saeculum paene adaequavit: ortum enim cum vidisset decimi noni saeculi anno secundo, octogesimo eius et quinto multa senecta decessit. Neque tamen consenuit umquam ingenio aut viribus corporis cum dilaberentur dies; at quadam semper viridi animo iuventa florere est visus, ut laurea serta virebant, quibus tempora cinxerat. Non aliter et hodie Russus ille atavus annorum laborumque plenus, morbo ingruente invictus adhuc digladiatur.

Haec tamen haud est una similitudo, qua uterque poeta devinciatur, sed et animi magnitudine, et corporis virtute, et artis suae genere; et quodam quasi titanico habitu in vita vivenda, in gerendis rebus scribendisque conveniunt. At simul dissimiles maxime quantum eorum gentium origines distant, tantum alius ab alio prorsus seiungitur, prouti suarum civitatum, ubi vitam duxerunt, absona e diametro fata properarunt.

Exstitit enim Hugo ille, neque alio profecto nomine iure donari oportuit, Gallicae maximae seditionis tamquam natus simul et vates: hic contra, supremis hisce annis, apostolatum quemdam amplexatus est litterarum, ita ut augur potius atque auspex novorum dierum esse videatur. Uterque vero, idque dicendum statim, fallaci sponsione decepti, quippe qui, superbia forte, aut gentilicia, vel familiari fortuna, a catholicae sententiae fontibus longe vagantes suam inierint viam. Meta Hugo praelucebat arripienda totis humani generis viribus progressus, in quem universa gentium multitudo enactum per saeculum conata est; praelucet Tolstoi contraria prorsus, delenda, aut saltem moranda, provecta nimis humanitas tanta qua angimur, qua dividimur, qua opprimimur, aliique in alios infensi reddimur. Aegri somnia hinc et inde! At vasta ferme somnia vasto ingenio consona, quae poetis maximis tantum digna sint, giganteis humeris apta conamina!

Et Titani quidem titulo a discipulis pariter atque ab aemulis consalutatus est Victor, quem obtinuit merito et corporis et animi vi. Titanos referebat ipso habitu oris, fulvo oculo, densa barba hirtoque capillo, denique corporis viribus. Iersey in insula cum degeret exsul, annos natus iam quinquaginta, dis quotidie per litus deambulat, bisque in die in mari innatat: viginti post annos Lutetiam redux civibus tuentibus armis moenia urbis operam suam confert praevalidam: mox, octogesimum annum iam dimetitus, alterum maximi sui poematis librum *Légende des siècles* edit in lucem.

Operam poetae universam haud quidem est brevi sermone repetere: iam enim puerum condentem carmina audiunt stupentes litteratorum patrii coetus; audit Chateaubriand, qui sublimem eum appellat (*enfant sublime*). Lyrica carmina deinde plurima vulgavit, dramata decem, milesias fabulas sex, quarum una, quam *Misérables* titulo inscripsit, ea est quidem, ut non unius tantum hominis ingenio et calamo, sed quasi a legione scriptorum congesta videatur. Profecto si illum, uti nunc Homerum, antiquitatis summae caligines obruissent, quo meliori iure non de uno Victore, sed de multis simul fabulantibus seu rapsodis in unum conlatis ob tantae molis librum disputaremus! In quo scribendo viginti fere annos consumpsit, ab anno MDCCCXLIV ad LXII; atque cum edidit suam patriam viderat tribus iam seditionibus concussam funditus a. MDCCCXXX, XLVIII, LII. Viderat Ludovicum Philippum regem ad solium evectum, deiectam deinde atque instauratam Lutetiae libertatem, mox libertatem a tertio Napoleone, seu, ut ille dixit, « a parvo Napoleone » rursus oppressam. Horum eventuum testis auctor libro suo saeculi vices quasi comitatur integras, a Waterloi clade ad restitutam anno MDCCXLVIII rempublicam. Mendis quidem paene infinitis scatere librum haud quisquam infitiabitur, at dabit vicissim insolitis gemmis esse refertum.

Ea enim fuit auctoris propria natura, copiosa, facunda, impatiens regularum atque normae, unius avida libertatis, summo pulchritudinis bonique studio incensa, et poetico flamine indesinenter fere perfusa et, paene dicam, aliquando ebria. Nimius enim in omnibus vir ille, atque inde eius pariter ortos defectus deprehenderis: copiam verborum persaepe inanem, insolitum translati verbi ausum, antithesis studium assiduum et passim et ultra artificium quaesitum, immanes interdum atque dissitos eventus, cogitationes, machinas in unum coniecta; horridum plane monstrum, quod si Horatianis regulis dimetitus fueris, amentis quasi operam dixeris.

Eccur exstitit tamen poeta Gallorum summus et sui aevi pariter inter maximos? Exstitit quia divinum aliquid, cum maximus exsurgit vates, lumen ei conceditur atque flamma divina. Cum haec flagrat, inopinata hactenus facie totius creationis adspectus praefulgent; rhetorum regulae iam ad novum opus amplexandum inanes impotesque cadunt.

Indigestam molem *Misérables* cum dixeris, non facies tamen ut nonnullae eius partes, ut Miriel episcopi vita, ut ad Waterloo pugna, pulchritudine ante non aequata minus praeluceant; neque ullus iam epicus poeta tam alto cantu Napoleonis supremum occasum umquam cecinit, Homero et Virgilio haud sane indignum argumentum.

Idem senseris de summo geminoque eius libro, gravissima, uti diximus, senectute confecto, quem *Légende des siècles* appellavit, quo quidem ab obscuris fabulis antiquissimis ad sua tempora humanae servitutis historiam repetit, numerans aquilae impetu libertatis triumphos, quousque tandem murus miseriarum corruit.

Sunt epica quidem in libro carmina, uti *Les Dieux et les géants* et *Les sept merveilles du monde;* sunt et suavissima quoque, uti illud *Petit Paul* inscriptum; sunt et bellica, uti *La chanson du Cid* et *Le cimetière d'Eylau*, quae ad Waterloo illam pugnam veritate et sonitu aemulantur. Omnia vero magna quidem, et ampla, et quasi prophetico nonnumquam afflatu conscripta. Prophetam enim Victorem salutarunt Gallicae libertatis discipuli, qui nullam plane maiorem arbitrati sunt exstitisse praeconem novarum rerum, quas abacti saeculi seditio illa maxima peperit.

Christiani nos contra lugemus maxime vatem, qui si prophetavit interdum quae saeculum, effraena lege concitum, esset facturum, haud quidem christiana virtute commotus effecit, sed una ingenii vi maxima, quam tamen supremum donum a Deo acceperat: quid si nostrae Fidei adhaesisset?

Superbia enim elatus est sui ingenii paene incredibili, qua et aemulos et carpentes et con-

Maria Virgo Dei Genitrix designata.
Tabula Fr. Angelici Faesulani in Museo Florentino asservata. (Photographice expresserunt Fr. Alinari, Florentiae).

sive ex parte sensum continentibus, procedant.

Memini me vidisse, quindecim prope ante annis, veterem libellum in publico librorum mercatu prostantem, in quo tres vel quatuor ex his Tornielli cantiunculis elegiaco metro redditae legebantur: sed neque auctoris nomen, neque ullum versum recordor. Nunc vero, cum subsecivis horis unam et alteram ampliusque ex cantiunculis illis latine verterim, pergratum foret si quis quid de ignoto interprete eiusque libello indicaret.

Ortus est Hieronymus Tornielli Cameri in agro Novariensi a. MDCXCIV; obiit Bononiae a. MDCCLII.

Iosephus Bonavenia S. I.

TERTULLIANEA (1)

De coronarum usu apud Christianos.

III.

Ceterum ad singulos aggrediamur Tertulliani locos, ex quibus vir clarissimus adductus est ut ad eam, quam diximus, sententiam accederet.

Ante omnia quae adnotavit ille (2) in Tertulliani verba « miles... solus libero capite, coronamento in manu otioso » etc. (1) quid valeant nescio, quippe quae ne tantulo quidem viri docti sententiam confirmare videantur. Nonne mecum, benigne lector, statues militem illum futurum esse ut coronam sane, nulla mora interposita, abiiceret, ni quod eam manu tantummodo gestaret satis fuisset ad id, quod animo intenderat, plane perfecteque perficiendum? Ceterum consideranti vocem, quae est « otiosum », idem apud Tertullianum valere ac « inutile », « ineptum » (2) nimis ad arbitrium efficta viri docti animadversio videbitur.

Neque video scilicet quid ponderis sententiae afferant illius critici, quae legimus verba in XLII *Apol.* capite: « nos coronam naribus novimus ». Quem locum vir doctus ita illustrandum sibi facile persuasit: « Floribus igitur in formam innexi coronamenti Christiani quoque utebantur, ut nares suavi afficerent odore ». Quidni? At Septimius ille confidebat sane adversarios omnes, non a communis sensus consuetudine abhorrentes, vel hoc sibi esse concessuros, minus profecto oportere ille flores adhibeat in coronae formam innexos, qui floris auram naribus haurire tantummodo velit. Quam ob rem cum magna nimirum tum fides tum auctoritas illis adiungenda sit Tertulliani verbis, quae sunt: « Quid tua interest, emptis nihilominus floribus quomodo utar? Puto gratius esse liberis et solutis et undique vagis » (1), parvi, contra, vel nihili prorsus, quae sequuntur: « Sed etsi in coronam coactis (floribus) nos coronam naribus novimus » facienda sunt, ut quae nihil aliud, nisi dialecticam illam, qua Septimius praecelluit, artem, immo Tertullianeam disserendi subtilitatem etiam insuper nobis ostendant.

Sed omnes spero in meam pedibus ituros sententiam, qui animum parumper ad novissimum Septimii locum convertant. Ait enim scriptor in V opusculi capite: « Hoc sint tibi flores et inserti et innexi et in filo et in scirpo, quod liberi, quod soluti, spectaculi scilicet et spiraculi res ». Animadverte, lector, pronomini, quod est « hoc » pronomen « quod » relativa, quae dicitur, ratione coniunctum respondere (italice: *in tanto devi considerarli fiori... in quanto son liberi*, etc.).

Deinde pergit: « Coronam, si forte, fascem existimas florum per seriem comprehensorum, ut plures semel portes, ut omnibus pariter utaris. Iam vero et in sinum conde, si tanta munditia est, et in lectulum sparge, si tanta mollitia est, et in poculum crede, si tanta innocentia est ». Quaenam huius loci sententiarum concinnitas? Omnibus nimirum, qui nulla ducantur praeiudicata opinione, perspicua erit:

(1) Cf. num. sup.
(2) "Si nihil intelligimus nefas non erat manu eam gestare coronam, quam gestare capite impium fuisset„ (Ex italico a nobis latine redditus locus).

(1) *De Cor.* I.
(2) Sic *Ad Ux.* (I. 5) "Nobis otiosum est liberos serere„ h. e. Christianis inutile est et ineptum liberos serere. Adde *Apol.* X. "Otiosum est etiam titulos persequi„.

(1) Cfr. *Apol.* XLII.

IN MARIAM VIRGINEM GENITRICEM DEI DESIGNATAM.

ELEGIA.

Quo volat? oh! alis Gabriel atque ore videtur!
Quo pulcher Genius penniger ille volat?
Nazareth en recta rapidus petit, ut prope nostrum
Iam libertatis nuntiet esse diem.
Sola ibi, clausa domi Virgo expectansque superne
Auctorem vitae, vota precesque dabat:
« Aeterni colles, utinam! caelo aura sereno
Spiret, et in terras rorida gutta cadat!
Oh! Flos nascatur tandem de millibus unus,
Surgat Sol, et Fons defluat irriguus. »
Talia fundebat sancto secreta recessu,
Ardens, suspirans multaque corde gemens.
Ecce autem subito terrestres discutit umbras
Nuncius, et clara in luce videndus adest:
Mi Virgo, ne inopina pares! Demissio namque,
Illa tui virtus pectoris, arma capit.
Ah! cave contendat, nec munera tanta recuset:
Sin, mundi periit spes, periitque salus.
Auribus illud ut hausit « Ave » Virguncula nostra,
Quod secum tantae rem gravitatis habet;
Ipsam namque agitur fore matrem hominisque Dei-[que,
Innuat; idque unum, res sit ut acta, sat est;
Multa morens animo, diversoque intus amore
Incita, nunc pallet nunc simul ore rubet.
Ipsaque sese et consulit, et sese ipsa refutat,
Millia seque rogans vultque negatque sibi.
Qualis mane novo ad litus se conchula pandit,
Exspectans donec candida stilla pluat;
At si turbetur caelum, se contrahit, et iam
Suspecta intrabit guttula nulla sinum;
Talis agit secum, dubio turbante, Maria,
Num mater, num sit virgo futura simul.
Parque pari referens sic dimicat, ut prope fessus
Caussa decedat nuncius ancipiti.
Eia agedum cineri, Anna, tuo iam redde calorem,
Ah! nimis obsistit nunc tua nata, viden.
Ergo veni, propera, maternoque utere iussu:
Ni facis, aeternus iam tibi Limbus erit.
Ast aeterna Themis gladium capulo tenet, et te
Scrutatur fixis, magna Virago, oculis.
Aut sede, aut cernes rorans iam sanguine ferrum
Urbibus atque agris undique circumagi.
Ah! per quae tibi dona parat caelum, atque per illam
Ingentem spem, quam parva puella dabas;
Quasque per et lacrimas tot saeclis fudit Adamus,
Perque Abrahae natos, quot fovet ille sinu;
Ah! tua pulcra inter sine nomina et illud, ut orbis
Te dulci matris nomine deinde vocet.
Dum tamen ista precor, decertat Virgo, nec artes
Aligeri quidquam longave dicta valent.
Omnis, at occulte, virtus lateri adstat, et omnis
Gratia, quaeque tamen cogitat atque silet.
Qualis, si nebula sol interceptus aprili,
Protulit alternis occuluitve caput;
Laetitiamve suis suspendit floribus hortus,
Fronte minus nitidis solis ad arbitrium;
Sic illae: discors dum stat sententia menti,
Secumque haec aiens murmurat, illa negans.
Tum divinus Amor supremà ab sede Mariam
Ipse adit, et pulsans leniter ante fores:
« Tu mihi non aperis, - inquit -, meà sponsa, potenti
Corde vel invito frangere claustra tuo?
Illaesum penetrat radii lux pervia vitrum,
Purior et noster transitus esse nequit? »
Ad sonitum vocis casto suffunditur ostro,
Seque suo strophio pressius illa tegit.
Pronum demittit vultum, atque ad pectora palmas
Decussans, tales edit ab ore sonos:
« En Domini ancillam; sancto quod Numine iussum [est
De me celsa super sidera; fiat humi. »
Dixerat, et rapidis sublatus nuncius alis,
In caelum remeans candida verba refert.
Aeternas Verbum sedes et gaudia liquit,
Eque sinu Patris nobile carpsit iter.
Carpsit iter, posuitque novo vestigia calle,
Qua nondum Numen presserat ante pedem.
Difficilemque viam permensum, et Virginis alvo
Exceptum, miro degit in hospitio.
Hic lucem moderans maiestatemque paternam,
A Matre acceptas induit exuvias.
Belzebub, eia! caput tutare ictumque caveto!
In cristam tali fulmen ab arce venit.
Illud cum grande intonuit per tartara « Fiat »
Quantus in infernis terror ubique fuit!
Tum furor invadit rabiesque: aeterna dolentes
Per loca discurrunt desipiuntque greges.
Pars alapas duplicat, vellit pars altera caudas,
Cornua pars frangit, pars labra dente ferit.
Omnibus et linguis in caelum iurgia iactant,
Et graece strident hebraiceque ululant.
Expuit ille focum, hic frendet ringitque: maligna
Rex stygius febri denique corripitur.
Oh! salve mihi Diva Parens! te namque sequestra,
Quam natura alto nobilitata gradu est!
Excelsa o Virgo, veniae per te Eva recepit
Auctorem: oh! salve tempus in omne mihi!
Adventans nempe ille per aëra nuncius ales
Est visus plenam ferre bonam veniam.
Sulcus adhuc clarusque nitet per sidera fulgor,
In caelum reditus signa relicta sui.
Mille ibi per voces, mille et modulamina vocum
Sexcentis canitur pulcra Maria choris.
Terque ibi quinque dies per agros per amoena vireta
Grande illud « Fiat » iugiter insonuit.
Ut si suspensam teneat moderator in altum
Dextram; ab ea pendens musica tota silet:
Mox illa rursum invitante modumque regente,
Una omnes laeti concrepuere chori;
Haud aliter stetit inter spem natura metumque,
Collegit sese mutaque conticuit.
Ast ubi primum illud prolatum a Virgine « Fiat »
Gestiit immensam prodere laetitiam.
Sol numquam fulsit cunctis ornatior horis,
Sparsit et in toto ditior orbe rosas.
Non alias tanto micuerunt lumine gemmae,
Aut plures gemmas litoris ora tulit.
Non alias visi Iudaea per arva nitere
Flores, tot picti vestibus atque notis.
Laetius aut in fluctibus insanire marinis
Delphines saltu, lusibus et choreis.
Laetius haud umquam exiluere e fontibus undae,
Crispatumve dedit gutture carmen avis.
Interea Mater sublimia mente volutans,
Magnaque secreti dona ministerii;
Ac veluti supra se rapta librantibus alis
VERBO accepta refert munera et omne decus.
Oh! queis culminibus, quali super ordine sese
Mirifice erectam pulcra Maria videt!
Oh! quanto inferius quaevis nunc femina distat,
Sint licet innumerae quas quis in orbe stupet.
Aspice quot Divam circumstent undique gentes,
Quot Dominam claro regna sonore vocent!
Queis in longinquis oris, et quas super aras
Barbara succendat iam pia thura manus!
Quale et linguarum murmur sonitusque novarum,
Quaeque ignota ipsis vota futura polis!
Quot variis ornata modis, seu marmore sculpta,
Seu picta in tabulis, caelica forma nitet!
Illa gubernatrix medias fert vela per undas,
Illa acies inter fulgurat armipotens.
Hac duce, Pizarrus Cortesque triumphat ad Indos,
Aureoque in curru gaudet uterque vehi.
Karolus hanc sequitur, praecepsque in praelia fer-[tur,
Turcarumque acies dissipat Eugenius.
Eugenius nulli victus, qui vincta catenis
Mancipat et Threces effera fata trahit.
Verum prae cunctis templorum spectat honorem,
Laetaque contemplans plus sibi Virgo placet.
Matris iam obtutu Caravagi moenia quaerens,
Obligat aeternam dulciter illa fidem.
Iamque Orropaei tenet alta cacumina montis,
Unde subalpinum fronte serenat agrum.
Qua Tagus et Rhenus, qua Sequana defluit; aedes
Iam sibi iam caras innuit illa suas.
Iam nunc Serrati rupem diffindere Montis,
Et Guadalupae cernere tecta iuvat.
At tu litoribus te velle, Maria, videris
His Italis nostris credere amabilius.
O pulcram Italiam! Picenas arctius oras
Iunge tibi et pleno cordis amore fove.
Illuc Virgo suas sibi caras Nazareth aedes,
Scilicet avulsam transferet ipsa domum.
Damnatum Iudaea solum tellusque superba,
Non haec servantur tam sacra tecta tibi.
Vosque, o Dalmatici tractus, vos longior ornat
Huius amor sanctae, quam mora longa domus.
Circumit en Regina, et nobilis hospitis instar,
Quae sat iam cursus satque laboris habet;
Aequora transmittens placidum super aëra, sistet
Laureti: id longae meta quiesque viae.
Illic opperiens, se in vota precesque vocari
Audiet: has voces orbis uterque dabit.
Tum mare prospiciens tum terras, arbitra belli
Nutibus illa suis, arbitra pacis erit.
Queis oh! muneribus spoliisque videbimus olim
Splendere has humiles, limina sacra, fores!
Hinc Asiae exuviae, nigra illinc Africa pendet,
Ensem ibi Turcarum, hic Maurica signa rides.
Oh! quot barbaricae aggestaeque sine ordine prorae,
Oh! qui vitali sed sine luce nitor!
Cerne peregrinum digito qui singula lustrat,
Atque notat quaevis angulus omnis habet.
Nuntius ecce, ait, e celso cum venit olympo,
Illa aditum et reditum parva fenestra dedit.
Hic locus est ex quo Virgo purissima vocem
Audiit aligeri dulce canentis « Ave ».
Ligneus hic scyphus est, quo potum haurire solebat,
Hic, positis prunis, ante sedere focum.
Iesus hic crevit, vitamque hic duxit Ioseph,
Momentum mortis praedidicitque suae.
At tu, magna Parens, descende iam ab extasi: iam te
Festines terris reddere, Diva, tuis.
Extasis aut tantum maneat, mea Diva, quousque
Ipsa tuum videas flere piis lacrimis
Vatem, qui septem hos defert, sua munera, cantus,
Qua pote sic ornans Teque tuosque dies.

In istis elegiacis versibus, amice lector, habes quartam e septem cantiunculis, quas in totidem insigniores dies festos beatae Virgini Mariae dicatos scripsit italice P. Hieronymus Tornielli e Soc. Iesu. Eius nomen, satis in litterarum republica notum inter sacros oratores, claret etiam non minimum ob novum, festivum, lepidum, populare genus poeseos, quo usus est in septem his cantiunculis concinnandis. Ad eas conscribendas ea mente adductus est, ut pastores ovium ac praecipue navicularios ab inhonestis cantibus averteret, suoque rhythmo suavibusque imaginibus ad meliorem frugem amoremque castum alliceret. Profecto latina interpretatio impar est reddendis idiotismis, quae in italico auctoris sermone tam apte, tam belle inseruntur; verum sententiae, fereque omnes et singulae, satis pro latinae linguae indole explicantur; nec videar dicere quid absonum, si appellem hosce quoscumque versiculos elegiaco metro adstrictos, nomine Popularium Fastorum Beatae Mariae Virginis, quibus nempe Mariae Virginis laudes populariter celebrantur. Huiusmodi autem metrum, idest elegiacum, ipsa ratio cantiuncularum postulare videtur, quippe quae continuata serie binis versibus, iisque similiter desinentibus et integrum sive ex toto,

ei non erepta a Deo vita, sed donata mors esse videatur.

Sancte decessit tertio idus decembres an. MCMI, et in moerorem coniecit cives, qui moestissimi titulum posuerunt atque funus solemniter instaurarunt.

SUBALPINUS.

DE PATIENTISSIMO SINARUM POPULO.

De Sinensium indole neminem tam fuse atque diligenter scripsisse reputo, quam Arturus Smith Anglus.

Argumentum sane dignissimum est quod per partes inquiratur atque exponatur, si verum est populorum ingenium historiae suae causam exstare principem. Neque scriptor incepto cessit; quinimo cum laude eruditorum funditus rem suam pertractavit.

Supremum bellum in omnem Europam, non tam proeliis initum quam constantia et prudentia superatum, id satis confirmat, quod usque pueruli Sinenses tradunt summum sapientiae documentum: «Flectar, non frangar».

Quod quidem quam longe aberret a nostrarum gentium moribus et opinionibus plane novimus omnes, qui contrarium e diametro praeceptum princeps vitae ducendae consilium exstitisse maioribus nostris scimus, quique eorum ad imitanda gesta a magistris, a parentibus edocti sumus.

Fatendum tamen sua sapientia eruditos Sinenses omnium qui urbem incolunt populorum longe esse patientissimos, qui cum perspectum diuturna maiorum experientia habeant numquam hominibus tuta pace esse fruendum, sive bonam, sive adversam fortunam, quo magis aequo valent animo sustinent.

Si in sulcis arescant gramina, si magistratus opprimat iniuriis, fert tranquillus civis, negligit ignavus Caesar. Desunt enim Sinensi viro nervi, quibus nos contra tanto iam morbo angimur: una eademque corporis compositione ad longissimum tempus manet immotus, ab ortu diei ad occasum; sive serat, sive scribat, sive aliud quidquid ininterrupte perficiat, nullo umquam taedio afficitur. Quidnam? Dormit pariter Sinensis ubique seu circumstrepant classica, seu fulguret sol; dormit etsi muscae inquieto volatu in os eius suo libitu discurrant, dormit quidem libentius quam loco forte sese dimoveat; motibus enim brachiorumve pedumve exercitio vacat numquam, ita ut notissimum sit illud nobilis Sinensis cuiusdam, qui anglicum servum sciscitabatur quo pretio domina eius conducta circumcurreret in horto ad ludum illum pilarem agendum, quem *lawn-tennis* vocant.

Ex inertia itaque infanda gentis sordes; dumque Iaponii frigidariis calidariisve quotidie sese mergunt ut loti vivant, Sinenses contra omni inmunditia cooperti iacent atque omni foeno assuescunt. Cibos equidem manducant, quos nobis conspicere salvo stomacho non liceat, quosque nec fame deficiens quisque nostrum assumat; ne ab aegrotantium quidem pecudum, aut pullorum aut murium carnibus abstinent!

Contra vero mira populi diligentia, mira sedulitas, quae et cuiusvis coetus aetatisque laus est; neque raro, cum referuntur a magistratibus de re publica epistolae, octuagenarii et nonagenarii senes periculum publice fecisse nunciantur pro muneribus obtinendis, idque lucida mente conceptum et firma manu exaratum. Ad mortem etiam usque constantes in labore perseverant aurifices, stannearii fabri, seu lignarii, graminumque cultores et textores gossypii, qui et Canton et Ning-po et Fu-ciou urbes inhabitant, ac summo mane accedunt ad operam et multa vix nocte recedunt.

Patiens laboris opifex ne festo quidem die fessus ab opere quiescit; verum, ut est antiquitatis totius sua quoque in arte assecla fidus, multo exiguiorem fructum tanti laboris Sinensis colligit, quam obtinere possit si novo adlaborandi stilo utatur.

At mendax contra ultra quam dicamus, sive id calliditate foveat, sive alienae fallaciae metu, sive nimia humanitate qua imbuitur: laeto enim vultu eum esse leges iubent, etsi matrem patremve morte amiserit.

Cuius calliditatis eximiae apex quodammodo videtur esse constitutus in illo Confucii: «Honora deos, at cave ne nimium adeas». Negligunt itaque templa cives et pagani passim; quae si ingrediantur aliquando, multo quidem rituum ostentu faciunt, religione vero nulla. Quisque enim caelestis imperii incola haece adamussim secum ipse recogitat: «Dii si existant bonum erit mihi mortis tempore eos coluisse: quid autem si non sint? Haud gravem ferme laborem perdidero». Quapropter tutior saltem religionis via eaque proinde calcanda melius. Cetera nihili faciunt; de Deo uno vel de pluribus non disputant, neque curant aliud constanter, quam vitam ducere serenissimam.

Nonne, qui supremi belli eventus a longe sequuti sumus, iuvenem caelestem filium ficto imperio regnare vidimus, seseque in omnibus materno arbitrio tradere usque paene ad regiae aulae et urbis capitis et imperii exitium? Gerit tamen ille vacuam curis importunis aetatem; eiusque exemplum sequuntur subditi, una tantum sorte beati cum patientia assidua et tranquillo labore detur tandem serenae morti occumbere.

A. COSTAGGINI.

SOCIORUM ANIMADVERSIONES

A. Crivelli et I. Tasset viris amplissimis Hyacinthus De Vecchi Pieralice s. p. d.

Nec Hercules contra duos!... Quid si homo quilibet contra duos Hercules habeatur? Atqui nunc haec mihi conditio rerum. Alter vestrum ab Aquilone, alter ab Austro in me, pacifice medium inter utrosque tenentem, promissa cuspide irruitis, si dî faxint, absque misericordia confossuri. Verum cui aequa duobus virtus deest, sit pro virtute calliditas, quae honestam doceat fugam; qui fugit enim denuo pugnabit. Vos porro percipite quam sine fraude fugam ab utroque moliar, proeliumque contra me suscipientibus proelium quidem ad libitum producendum relinquam, at inter vos gerendum, dum ipse longius excedo, ne horrificae lanienae testis exsistam.

Atque ad rem ut veniam, primum tibi, Crivelli iucundissime, coram dicam, quae epistolae tuae clam, et mollioribus verbis expresserim; dicam aperte quae velim ad aures tantummodo confiteri. Delicatulae tuae teretesque, uti vocas, aures vocem illam, quam inducere novam conatus sum in linguam Catonis et Ennii, horruerunt; nec «ferroviam» probas, quum prosodia latina imperante, tres habeantur breves vocales in voce. Non iure auriculae tuae horrere mihi videntur, quod nullo mortis periculo saepissime auscultarunt, quod oculi sereni tui serenissime plerumque legerunt, nullis nubibus e subiecto libro scatentibus, visumque offuscantibus, vultumque percellentibus turbine, tonitru, fulgure, grandine, nimbo. Quoties enim vidisti, legisti, scripsisti «multiplicia, semianima, flexamina, sollicita», et, cum Ovidio, satyrico morsu Menelaum in quemdam saeviens, pronuntiasti celebrem illum versum:

Semibovemque virum, semivirumque bovem?

Qui ergo Nasonem non horres, amabis vatem aut scripturum, aut scribentem non mediocri elegantia:

Summo vix colle potitus,
Per tenebras longe subsistens accipit aure
Agmina longarum resonantia ferroviarum,

voce referente sonitu abeuntium, raptatorumque carrorum fragores.

Haec ego ut mihi conciliem auriculas tuas, blandiens animo simul et sensibus; sed nunc moneo te mihi non fuisse sententiam quaerendi per periphrases et longas verborum ambages quomodo stratae ferreis axibus viae, et (morem geram Tassettio nostro) chalybeiis constratam orbitis iter appellarentur, sed unum fuit afferre breve nomen, quo omnes illae periphrases continerentur, et quo rapidius et scriberemus, et colloqueremur.

At in hisce discedam a te; nam Tassettius properat, et iam surgit

intorquens summis adnixus viribus hastam.

Tu modo tibi consule, Crivelli mi; illi enim nec displicet illa pompa trium brevium syllabarum una tantum in voce «ferrovia», nec dubitat quod melius, aptiusque, latiniusque (parce violenter illato verbo) videtur afferre, nempe «ferrivium», quod cum neutrum sit, in plurali numero «ferrivia» dabit. Addit praeclara de chalybeiis orbitis, de agmine carrorum et curruum, quae omnia ego et laudo et

accipio agnoscoque libens;

non enim ambitione mala, aut audacia temerarius

signatum praesente nota producere nomen

volui, sed hoc feci, siquid fecerim tamen, ut, exemplo trahenti, longe meliores me, immo optimos excitarem; interea vero quod optimum factu mihi visum patrarem.

Atqui, Tasseti noster, tu non remigio tantum, sed remige et vento coniurantibus una, portum ingrederis, et uberrimas in litus merces exponis undequaque quaesitas. Dî negotium tuum tibi fortunent! Ego, qui in nundinis nugas et crepundia ex cuprio et vitro expono mea, minime invidebo tibi, qui aurea perfers et gemmata monilia. Felix quidem et quasi mensae deorum particeps, si videro sermonem latinum novis ditatum vocibus, quas praesentia saecula inducendas imperant et habendas, adinventionibus recentioribus necessarias et opportunas.

Quae igitur, Tasseti, scribis, utrisque amplector ulnis, ut unusquisque in sensu suo abun-

« Num tu flo[illegible] in[illegible] innectis, et plures se[illegible] pariter maris? Si [illegible] vero) et in sinum [illegible] dita est, et [illegible] tanta mollitia [illegible] [illegible]

[illegible]

navisse coronarum usum, Christianorumque odio quodvis coronarum genus subiecisse.

[illegible] in Apulia.

Iosephus [illegible].

VITA FUNCTI VIRI CLARIORES

[illegible] S. R. E. pater purpuratus, [illegible] sodalis, qui superiore februario mense [illegible] obiit, linguarum Orientalium cultor inter Italiae primores.

Thomas Sidney Cooper, belluarum pictor in Anglia praestantissimus, penicilli Nestorem cognomen habuit, siquidem ad ultimos vitae suae dies, quae fuit [illegible] novem et nonaginta, [illegible] tractavit.

[illegible] Holub, explorator et ethnographus, [illegible] descriptor, Holitz in Bohemorum [illegible] MDCCCXLVII. Medicinae [illegible] ac [illegible] Africa [illegible] prospere exercuit, ut brevi magnam con[illegible], quam quidem ad Africam intimius [illegible] impendit. Itaque trans Waal flumen [illegible] ad [illegible] ruinas; inde ad occi[illegible] [illegible] MDCCCLXXX[illegible] ad Limpopo [illegible] [illegible]

Ingenita casum miserans pietate columba,
Immittit paleae fragmen in oceanum.
Hunc formica levem, ceu promontoria, culmum
Scandit, et eluctans, littora tuta subit.
[illegible] interea, nudo pede, rusticus illuc,
Clam veniens, arcu sternere dexter aves!
[illegible] conspecta Veneris, iam gaudet inempta
Coena, non secus ac cerneret appositam.
[illegible] formica repente
[illegible] mordet ferreique pone pedem.
[illegible] ille, strepit; strepituque excita volucris,
Aufugit aëria longius inde via.
Cum volueri sperata viro coena avolat una,
Nullaque gratuito parta columba fuit.

XXVII. — Lepus et Ranae.

Multa lepus meditans, molli recubabat in herba:
Quid vigil in nido, ni meditetur, agat?
Tristes insomnem cruciabant undique curae;
Curae, queis numquam stirps leporina caret:
- « Me miserum! - gemuit - pavido qui pectore natus,
Otia pura metu carpere nulla queam.
Non animum recreat, quae sit sincera, voluptas,
Non reficit stomachum coena quieta meum.
Improbus ille pavor vel somnum turbat, hiante
Ut dormire oculo cogar et auricula.
Dicet forte sophus: depone, lepuscule, curas.
Ponam, sed posita (vae mihi!) pelle simul.
Nec metus in lepores tantum cadit; incidit idem
In vos, ni fallor, gens animosa, sophos ».
Haec secum lepus; et partes intentus in omnes,
Excubias vigiles irrequietus agit.
Consilii mens errat inops, gelidumque paventi
Iniicit horrorem ventulus, umbra, nihil.
Talia sollicita trepidus dum mente revolvit,
Arrecta strepitum percipit aure levem.
Ilicet ad loca tuta fugit, fugit alite cursu;
Quo properans, stagni littora curva legit.
Ranae praecipiti saltu se mittere in undas,
Ranae limosa condere sede caput:
- « Ohe! terrorem pario, qui terreor, - inquit -;
Conspectus noster turbida castra fugat.
Vis haec unde mihi, ranis metuenda? Profecto
Fulmen ego belli; plaudite, fulmen ego ».
Ignavum quemvis tibi finge; ignavior alter,
Cui prior Hectoreus dux videatur, erit.

De Michaele Angelo Chiatellino.

Decimo sexto kalendas februarias, Cariniani, apud Augustam Taurinorum, instauratum est cum laudibus et magno civium concursu funus honori et memoriae Michaelis Angeli Chiatellini, sacerdotis antiqua innocentia et fide.

Humili loco natus in parva hac urbe, quae domui Augustae antiquitus titulum honoris dedit, vel a teneris unguiculis, in sinu matris altus educatusque, plurima de se laudis indicia [illegible], et illico omnium virtutum exemplar inter [illegible] illuxit. Admodum puer nomen sacrae militiae dedit, et sacerdotio auctus, singulari pietatis studio, sanctissimis moribus enituit. Ludimagister, pectore [illegible], caste, integre, naviter munus sic obivit, ut sui [illegible], posthabita etiam valetudine, ab officii religione numquam deflecteret.

[illegible] rei christianae temporibus, strenuam Episcopo operam navavit, [illegible] fidissimus, [illegible] inopiae, ipse pauper, propitius, promptos [illegible], obviam [illegible] exhibuit.

[illegible] et [illegible] de religione credidit, et [illegible] exemplis [illegible]. Ob oculos [illegible] proposuit [illegible] Bosco, decus illud [illegible] subalpin[illegible] sacerdot[illegible] atque ornamentum.

Populum ad religionem sanctissime instituens, iuventutem in primis sibi devinxit, quam unice diligebat; multos adolescentes, quibus angusta res domi erat, musicen docendo, cuius fuit scitissimus, inopia [illegible]vit. Moribus puerorum et ludis tutandis, hortos [illegible] apud aedem principem urbis ex consilio exstruxit, ut diebus festis in disciplinam atque ad diversandum convenirent pueri, qui diebus festis, adsiduo opere distinentur.

[illegible] apud omnes [illegible], ut ipso vultu [illegible] et concordiam suaderet.

[illegible] carus atque acceptus clero populo [illegible] maior, occidit sacerdos optimus, [illegible] prosecuti.

[illegible] morbis animi corporisque laboravit, ut

XXVIII. — Gallus et Vulpes.

Stabat in excubiis senior super arbore gallus,
Seu vitare dolos, sive parare vafer.
Hunc adiens vulpes, verbis affatur amicis:
- « Frater - ait - bellis diximus usque vale;
Pax tandem sancita, sacrae sum nuntia pacis.
Huc ades, amplexus accipe, redde pios;
Sed descende celer; iubeor decurrere centum
Plus stadiis, pacis nuntia laetificae.
Iam tibi, iamque tuis dare tempora rebus agendis
Fas erit; amovit pax rediviva metum.
Ceu fratres, vos officiis gens nostra iuvabit;
Prodent festivae gaudia vestra faces.
Nunc te iunge mihi, fraterni pignus amoris,
Oscula ut accipias desque beata simul ».
- « Gratius audivi nihil - inquit gallus - amica,
Bis laetor, pacem quod prior ipsa feras.
Ecce canes video geminos huc tendere cursu;
Mox aderunt; praeco pacis uterque venit.
Mutua sic trini nobis haec oscula demus ».
Cui vulpes: - « Via me longa manere vetat.
Compositam pacem melius celebrabimus olim,
Otia cum dederint munera nostra. Vale ».
Nec plura: elusas dum vulpes ingemit artes,
Se rapit hinc subito, tutaque septa petit.
Vulpinos ridet gallus fictosque timores;
Gaudia dupla vafro ludificasse vafrum.

(Ad proximum numerum).

[illegible] SELECTAE FONTANII

[illegible] LATINE REDDITAE

[illegible]

[illegible] — Leo et Mus.

[illegible]

Nempe quis officio magnis opus esse putet?

[illegible]

Nullum [illegible] dente laboret, et omne,

[illegible] opus.

Quod [illegible] vis ingens, nec praeceps fecerit ira,

[illegible] facit.

XXVI. — Columba et Formica.

[illegible] leviora animantia praebent.
[illegible] columba sitim,
Formica imprudens, dum sese inclinat ad oram,
[illegible] in medias vertice fertur aquas.
Videris hanc, magno velut oceano interceptam,
Vana defessos arte movere pedes.

VARIA

Medicae volucres.

Chirurgiam et medicinam facere sibi aves quis credet? Res tamen in factis est posita, nec dubitare de re cuiquam licet. Commentarium cui nomen *Medical Record*, evidenter probat, quae Societati Genavae nuper creditum est circa curationes, in quibus industriam suam aves exserunt, siquando vulneratae, aut casu aliquo debilitatae fuerint. Parvus enim scolopax venatione interfectus indicia antiquioris vulneris in pectore gerebat, quod plumis propriis et cataplasmate quodam auxeverat. Alius ex hisce in rostro gerebat adhuc cataplasma, quo tectus erat in vulneris cura. Scolopax tertius, cui sclopi ictus utramque tibiam fregerat, sequenti die mortuus repertus est; atqui tamen intacta frustula ligna super confracta ossa disposuerat, plumis propriis circumdederat, alligaverat, penitus [illegible], quibus convaluerat, absolverat; sed plumae sanguinolentae haeserunt rostro, et lupus hoc aperire ut vesceretur, fame mortuus est.

Morbis ex arthritide et rheumatismo remedium.

Quoties dolore arthritico vel rheumatico quis laboraret vulgi sapientia, quae plerumque ex traditione, plerumque ex experientia est, interdum ex utraque, calentia igne quaeque dolori superimponere solebat ab operculo lateritio ad aheneam lamnam, a calefacto lanae panno ad sericum, et animalium vellera. His itaque inhaerens scitissimus Tallermann, in Australia medicus, curationum inivit rationem felici semper exitu coronatam. Ipse igitur ex metallo vacuos cylindros confecit, quos sicco complet aëre, cui calorem ad 150 gradus thermometri a 120° addit, interius vellere aut amiantho loricatos; in his autem correpta rheumatismo membra concludit, non tamen ultra horae dimidium. Tum calor additur ad gradus prouti exposuimus, et illico manat ex artubus inclusis sudor, quo defluente, et membra refrigerio [illegible] fruuntur, et dolorem penitus ex[illegible]. [illegible] in horribili illo morbo, qui [illegible] dicitur, adortus est, [illegible] tutum. Hoc autem ita facile [illegible] est, ut lectores nostros hortamur et ad [illegible] opus fuerit (Deus tamen [illegible]), et ad indicandum aliis, [illegible] fuerit, [illegible].

Solis [illegible] in curando cancro.

Rempublicam [illegible]-Iersey, in America, non mediocriter labefactat novae pestis ruina, quae cancro afficit gentes. Incertum apud medicos est utrum huius perniciei causa contagio, an epidemiae malignitati tribuatur; id est — si ad vulgarem [illegible] descendere velimus — utrum semina mortis, et pestilentiae causa statuenda sint in cibis, et potu, an potius in aëre microbis infanda [illegible]ti, vel in attactu, quomodocumque fiat, magis immediate vel minus, inter infirmos et sanos. Quomodo res cumque se habeat, praestat curare malo morbo et ulcere pessimo perculsos; in his autem sanandis et morbo exterminando, radii solis praesertim opem ferunt, et maxime ii, qui X, seu a Röntgen appellantur. Quinimmo doctor medicus Hutchins in regione, cui Carolina australis nomen, triumphaliter hisce usus est radiis contra «epitheliomes» in vultu; Londini autem, in nosocomio dermopathico, hac arte, hoc remedio vel in stomacho abditi rodentesque cancri curantur, sanantur. Medicus Cannon a Boston, qui in felinis, cum cibum digererent, stomachis virtutem radiorum horum sequutus est, parat librum, in quo mirabilia et singularia ad salutem humani generis dicitur congessisse.

Ioci.

[illegible]

Popitus filium habet litteris inimicum, quem tamen quotidie verberibus in scholam agit. Magister accipit, atque a colaphis paternis interdum defendit. Cum postea hortaretur ut litteris daret operam, ne asinus diceretur, et docilis et bonus nomini suo responderet (Agnellus nomen erat puero): — Atqui — inquit Agnellus — si tu scires, me asinum esse velles. — Ut quid? — Quia pater meus saepe agnellos et occidit, et coquit; asinum, quem domi habemus, numquam occidit. Vivam asinus.

P. d. V.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI

Dott. Luigi Zenoni. Per un verso d'Orazio. Nota critica. — Venetiis ex off. Sorteni et Vidotti, 1901.

Dott. Luigi Zenoni. Per gli studi classici. — Venetiis ex off. Sorteni et Vidotti, 1902.

Dott. Giovanni Pasciucco. Quinto Fabio Pittore. — Neapoli, ex off. Henrici M. [illegible].

De duplici Sacri Corporis Divi Secii translatione carmen historicum a Carmelo Pezzullo editum. — Neapoli, ex off. Nicolai Volpe.

Versioni da Ovidio. Saggi di Carlo Luigi Torelli. — Taurini edid. V. Vecchi.

Angelus Nardis. Ad Leonem P. M. ode. — Porticibus, typis Spedaliere, MCMII.

M. Tullii Ciceronis de Officiis libri tres commentati da Giovanni Decia. — Libro I. — Edid. I. B. Paravia et soc., 1902.

[illegible] horreum latinum omnium frumen- [illegible] species magnas paret [illegible] et nova et vetera, bonus inde quisque [illegible] Cicerone manus, et [illegible] et gladio, catapultis et hastis rem [illegible] sermonem vox in- [illegible] illius malo mulcatae [illegible], ferivis, possit ibi [illegible] et catapultis et arcubus rem [illegible]; vos au- [illegible] pe- [illegible] ve- [illegible] et in proverbio est [illegible] bellissime [illegible]

ANNALES

[illegible] quidem iam [illegible] Serbae [illegible] legitimam potestatem [illegible] ut redeunte brevi [illegible] qua [illegible] opera gens Serba [illegible] servitute vindicata est, hodiernos [illegible] Martii Alavantic [illegible] per Dam- [illegible] Serborum [illegible] ad militum [illegible] dum adhortatur ut [illegible] praefectum [illegible] vigilum [illegible] qui [illegible] [illegible] hic vero sua vice [illegible] quo in pectus im- [illegible] interficit. Tunc Alavantic [illegible] in vincula traduntur, atque ita omnia [illegible]

*

Henricus, Vilhelmi Germanicorum Caesaris frater, initum per Nordicas Americas pergit iter. Locutum vix dicere est et ferias scribere, quibus Americani magistratus civesque hospitem exceperint. Commessationes atque spectacula habita quotidie splendidissima, quae et dedit Roosevelt praeses, et Washingtonii et Neo-Eboracenses municipes, iique certatim celeberrimi tam urbe Croesi, qui rem pecuniariam totius reipublicae sodaliciis ferreis suis ad libitum moderantur. Qui in epulis a se paratis tantos profuderunt thesauros, ut non modo Luculli mensas vicisse credideris, sed et Sardanapali regis Assyriae fabulosa convivia paene obscurasse. Epulae pariter habitae in navibus, quarum altera nomine Hohenzollern a Wilhelmo rege fabris commissa Americanis in mare tunc innatavit, cum ritui patrona adesset Alix puella, Roosevelt praesidis filia. Hanc ob concessum humanissime patrocinium Wilhelmus Caesar per fratris manum armilla donavit adamantibus constellata atque propria Caesaris effigie insigni.

*

Huius itineris erit brevi aemulum alterum, quod Loubet praeses Russos versus aggredietur, et Russorum Caesar ipse datis sua manu litteris a praeside expostulavit. Si tamen nunciis fides est habenda, id non ante mensem Maium fiet.

*

Inter tantas amicitiae pacisque protestationes, alterna fortuna Boerorum Anglorumque bellum in Transvaaliana regione perdurat. Paulo post Botha ducis felicem fugam, Kitchener ab Harrismith ad Vaarmann copiis suis Boerorum agmina inter munita oppida compulit, eaque adortus ad sexcentos eaque hostes vel vinctos reddidit, vel occidit. At nonnullis diebus post, Dewet, Boerorum imperator, coactis rapido cursu in unum omnibus agminibus, quae supersunt diffusa per dissita patriae loca, in hostium copias, impedimenta magna tuentes, noctu impetum fecit, extremum agmen fudit, equos permultos diripuit, commeatus pessumdedit, dispersit, captivos et ipse magno numero accepit. His peractis ad Kler's Dorp locum similem pugnam Delarey committit, Anglisque fusis, tormenta bellica quinque secum pertrahit, duosque currus in quibus vulneratos nonnullos e suo agmine reponeret.

*

Iamvero placet tristium huiusmodi rerum oblivisci, ut memoremus feriatam diem persolemnem Martii mensis tertiam, qua Leo Pontifex Summus ovante universa catholica gente per orbem, vigesimum quintum Supremi Pontificatus annum [illegible] inibat. Apparuit quidem multitudini in Vaticana Basilica congregatae Pater fidelium annorum plenitudine minime prorsus fractus; sed pleno adhuc robore virium et tamquam prodigiosa vita gloriosus. Reverentes, admirati, Illum salutavimus, ingenti plausu auspicantes iterum felicem diem, qua futuro anno expletum Pontificale hoc iubilaeum una cum Ipso Quirites et peregrini celebremus.

POPLICOLA.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

In Anglia de opificum quotidiano labore oblata rogatio est, ne amplius quam per octo horas singulis diebus producatur: at populi legati rogationem respuerunt. Hicks Beack administer de bello Africano atque de militari re fusam orationem habuit.

In Austria summa expensarum pro futuro anno examinatur: de Tergestina seditione cum haberetur disceptatio, socialistarum reiicitur rogatio, qua milites vituperantur.

In Belgica Paulus Ianson, populi orator, coram universo coetu obtestatus est hodiernam suffragii ferendi condicionem sibi magis gratam esse quam quae nova rogatione proponitur, ne mulieres ius suffragii obtineant.

In Serbia de seditioso motu, ab Alavantic apud Sciabatz portum infeliciter pertentato, verba coram municipibus habita: municipes regem magnis plausibus salutarunt.

SCRIBA.

LIBRORUM RECENSIO

Dott. TRANQUILLO CORBETTA. Tavole pratiche di declinazione e coniugazione Greca. — Mediolani edid. off. Rebeschini, 1901.

Amabimus et prosequemur laude semper viros, qui in aspera disciplinarum tradendarum via, et linguarum praesertim, industriam exerceant suam in calle sternendo adolescentibus, ut fiant « prava in directa, et aspera in vias planas ». Non enim sufficit singulis quod satis esse creditur omnibus, et redit quotidie illud eximii doctoris, ab alio intelligi melius nonnulla per synthesim, ab alio per analysim, ab alio denique commixta methodo utraque. Magni est igitur apud nos doctor Tranquillus Corbetta, qui et adolescentibus prodesse voluit, et semet in re docta, eaque laboriosa, exercere. Quamquam, ut vera profitear, in tabulis quas edidit de graeca declinatione et coniugatione illud non satis attigisse puto quod in huiusmodi operibus est summa; perspicuitatem dico, quo fiat ut primo quasi aspectu rem universam possit quisque complecti ac tenere. Et sane ipse necessariam sibi sensit explicandi vim, quam reapse praestitit, notas ampliores singulis tabulis apponens.

H. P.

AENIGMATA

I.

Me fuit excipiens Ithacensis divitis aula;
Mendicusque fui, « qui modo Croesus eram ».
Aegroto medicus tibi consiliarius adstem:
I..., propera pedibus mox requiesce meis!

II.

Non summam Schillerus ait me stare bonorum.
Conforta *medium*: victima honesta dabor.

A. E. DE DRUFFEL.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitu, gratis accipiet opus, cui titulus:

PETRI ANGELINI
LOLLIUS
SIVE
DE PROVECTA LATINITATE.

Aenigmata an. V, n. II proposita his respondent:
1) Sitis; 2) Serra-Sera.

Ea rite soluta miserunt:

Th. Viganò Sch. Piar.; Q. Mirti Della Valle; Anic. Tapias Navarro; Caiet. Destro, *Roma*. — Alois. Rossi, *Arona*. — Lud. De Rubeis, *Iguvio*. — Fr. Prikryl, *Kateeladorf*. — Pr. Gordon, *Mancunio*. — Nic. Costantino, *Cephaludio*. — C. Tranchese S. I., *Neapoli*. — Guil. Schens, *Ratisbona*. — R. Magenta, *Genua*. — St. Figielski, *Rypino*. — Ant. Allaria, *Augusta Taurinorum*. — Coll. Schol. Piar. *Stellae*. — Eug. Scala *Bormio*. — Ver. Cariolato, *Vicentia*. — Ad. Skrzypkowski, *Swisice*. — Sz. Kalman, *Tomord*. — Ios. Wabner, *Varsavia Polonorum*. — Ioan. Cantóno Ceva marchio; Ern. Frè, *Vercellis*. — Th. Wall; *Starawies*. — Bern. Alcón Sch. Piar., *Utiel*. P. Reinel, *Vratislavia*. — A. Mesek, *Travnik*. — Iac. Tassi, *Melomio*. — Ant. Lassota, *Mandela*. — Am. Robert, *Marieville*. — Alois. Cappelli, *Senis*. — Ad. Huza, *Grybovia*. — B. Michalski, *Suchcice*. — D. Le Provost, *Briocen*. — P. G. Z., *Modoetia*. — Asm. Crivelli, *Asisio*. — Ant. Urbina et Ortiz, *Morelia*. — Car. Stegmuller, *Sabaria*. — C. Perazzi S. I., *Mengalore*. — Al. Battisti, *Maraula*. — Aug. Roberge, *Chicotimo* — Ios. Crosetti, *Poirino*. — Iul. Sernatinger, *Dresda*. — H. Gini, *Taurinis aquis*.

Sortitus est praemium

IOSEPH WABNER,

ad quem missum est PETRI ANGELINI opus, cui titulus

DE POETIS ET NUMERIS LATINIS.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina *Pacis* Phil. Cuggiani.